

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA

Vec C-262/96

Sema Sürül

proti

Bundesanstalt für Arbeit

(Návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke od Sozialgericht Aachen)

(Asociačná dohoda medzi EHS a Tureckom – Sociálne zabezpečenie – Zásada nediskriminácie z dôvodov štátnej príslušnosti – Priamy účinok – Turecký štátny príslušník oprávnený usadiť sa v členskom štáte – Nárok na rodinné prídavky za rovnakých podmienok ako štátni príslušníci tohto štátu)

1. *Medzinárodné dohody – Dohody uzavreté Spoločenstvom – Priamy účinok – Podmienky – Rozhodnutie č. 3/80 Asociačnej rady ustanovenej na základe Asociačnej dohody medzi Tureckom a EHS o sociálnom zabezpečení pre migrujúcich pracovníkov – Zásada nediskriminácie z dôvodov štátnej príslušnosti (Rozhodnutie č. 3/80 Asociačnej rady EHS a Turecka, článok 4 ods. 1)*
2. *Medzinárodné dohody – Asociačná dohoda medzi EHS a Tureckom – Sociálne zabezpečenie pre migrujúcich pracovníkov – „Pracovník“ – Význam na účely rozhodnutia č. 3/80 Asociačnej rady (Rozhodnutie č. 3/80 Asociačnej Rady EHS a Turecka, článok 1)*
3. *Medzinárodné dohody – Asociačná dohoda medzi EHS a Tureckom – Sociálne zabezpečenie pre migrujúcich pracovníkov – Rodinné prídavky – Nárok podliehajúci požiadavkám povolenia na pobyt, ktorý sa neuplatňuje na vlastných štátnych príslušníkov – Diskriminácia z dôvodov štátnej príslušnosti – Neprípustné (Rozhodnutie č. 3/80 Asociačnej dohody medzi EHS a Tureckom, článok 3 ods. 1)*
4. *Rozhodnutie o prejudiciálnej otázke – Výklad – Dočasné účinky rozsudkov rozhodujúcich o výklade – Retroaktívny účinok – Limity – Právna istota – Právomoc Súdneho dvora posudzovať (Zmluva o ES, článok 177 (teraz článok 234 ES))*

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA
zo 4. mája 1999
(*Jazyk konania: nemčina*)

Vo veci C-262/96,

predmetom ktorej je návrh predložený Súdnemu dvoru v súlade s článkom 177 Zmluvy o ES (teraz článok 234 ES) od Sozialgericht Aachen (Nemecko), ktorým sa navrhuje vo vzťahu ku konaniu začatému na tomto súde medzi

Sema Sürül

a

Bundesanstalt für Arbeit,

aby Súdny dvor rozhodol o prejudiciálnej otázke týkajúcej sa výkladu určitých ustanovení rozhodnutia č. 3/80 Asociačnej rady zo dňa 19. septembra 1980 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskych spoločenstiev na tureckých pracovníkov a príslušníkov ich rodín (Ú. v. 1983 ES C 110, s. 60),

SÚDNY DVOR,

v zložení: predseda: G. C.Rodríguez Iglesias, predsedovia komôr: J.-P. Puissochet, G. Hirsch a P. Jann, sudcovia: J. C. Moitinhjo de Almeida, C. Gulmann, J. L. Murray, D. A. O. Edward, H. Rahnemalm, L. Sevón a R. Schintgen (spravodajca),

generálny advokát: A. La Pergola

tajomník: H. von Holstein, zástupca tajomníka,

po posúdení písomných pripomienok, ktoré predložili:

- Sema Sürül, v zastúpení: Rainer M. Hofmann, Rechtsanwälte, Aachen,
- nemecká vláda, v zastúpení: Ernst Röder, Ministerialrat na Spolkovom ministerstve hospodárstva a Bernd Kloke, Oberregierungsrat na tom istom ministerstve, ako zástupcovia,
- francúzska vláda, v zastúpení: Catherine de Salins, vedúca oddelenia na riaditeľstve pre právne záležitosti Ministerstva zahraničných vecí a Anne de Bourgoing chargé de mission na tom istom riaditeľstve, ako zástupkyne,
- rakúska vláda, v zastúpení: Wolf Okresek, Ministerialrat v Úrade spolkového kancelára, ako zástupca,
- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: John E. Collins, zástupca finančného prokurátora, ako zástupca, za právnej pomoci: Eleanor Sharpston, advokát,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: Peter Hillenkamp, právny poradca a Pieter van Nuffel z jej právneho servisu, ako zástupcovia,

so zreteľom na Správu pre vypočutie,

po vypočutí písomných pripomienok pani Sürül, v zastúpení: Rainer M. Hoffman; nemeckej vlády, v zastúpení: Claus-Dieter Quassowski, Regierungsdirektor na Federálnom ministerstve hospodárstva, ako zástupca; francúzskej vlády, v zastúpení: Kareen Rispal-Bellanger, vedúca oddelenia na riaditeľstve pre právne záležitosti Ministerstva zahraničných vecí, ako zástupca; holandskej vlády, v zastúpení: Marc Fierstra, zástupca právneho poradcu na Ministerstve zahraničných vecí, ako zástupca; vlády Spojeného kráľovstva, v zastúpení: Eleanor Sharpston a Komisie, v zastúpení: Peter Hillenkamp, na pojednávaní dňa 25. novembra 1997,

po vypočutí stanoviska generálneho advokáta na pojednávaní dňa 12. februára 1998,

so zreteľom na rozhodnutie zo dňa 23. septembra 1998, ktorým sa obnovuje ústne konanie,

so zreteľom na Správu pre vypočutie,

po vypočutí písomných pripomienok pani Sürül, v zastúpení: Rainer M. Hoffman; nemeckej vlády, v zastúpení: Claus-Dieter Quassowski; francúzskej vlády, v zastúpení: Anne de Bourgoing; holandskej vlády, v zastúpení: Marc Fierstra; vlády Spojeného kráľovstva, v zastúpení: John E. Collins, za právnej pomoci: Mark Hoskins, advokát a Komisie, v zastúpení: Peter Hillenkamp, na pojednávaní dňa 11. novembra 1998,

po vypočutí stanoviska generálneho advokáta na pojednávaní dňa 17. decembra 1998,

vyhlasuje tento

Rozsudok

- 1 Rozhodnutím zo 24. júla 1996 doručeným Súdnu dvoru 26. júla 1996 Sozialgericht (Sociálny súd), Aachen, postúpil Súdnu dvoru návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke v súlade s článkom 177 Zmluvy o ES (teraz článok 234 ES) tri otázky o výklade určitých ustanovení rozhodnutia č. 3/80 Asociačnej rady zo dňa 19. septembra 1980 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskych spoločenstiev na tureckých pracovníkov a príslušníkov ich rodín (Ú. v. 1983 ES C 110, s. 60).
- 2 Tieto otázky boli predložené v konaní, ktoré začala pani Sema Sürül, turecká štátna príslušníčka, proti Bundesanstalt für Arbeit (Spolkový pracovný úrad) ohľadne zamietnutia vyplácať jej rodinné prídavky od 1. januára 1994 zo strany tohto úradu.

Pridruženie medzi EHS a Tureckom

- 3 Dohodu ustanovujúcu pridruženie medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom (ďalej len „dohoda“) podpísali v Ankare dňa 12. septembra 1963 Turecká republika na jednej strane a členské štáty EHS a Spoločenstvo na strane druhej a bola uzavretá, schválená a potvrdená v mene Spoločenstva rozhodnutím Rady 64/732/EHS z 23. decembra 1963 (Ú. v. 1977 ES L 361, s. 29).
- 4 Podľa článku 2 ods. 1 dohody jej cieľom je presadzovať sústavné a vyvážené posilňovanie obchodných a hospodárskych vzťahov medzi stranami. Dohoda na tento účel stanovuje prípravnú etapu, ktorá umožňuje Tureckej republike posilniť jej hospodárstvo s pomocou od Spoločenstva (článok 3), prechodnú etapu, v ktorej sa bude postupne zavádzať colná únia a prispôbovať hospodárska politika (článok 4) a konečnú etapu založenú na colnej únii, ktorá bude spojená s užšou koordináciou hospodárskej politiky (článok 5).
- 5 Článok 6 dohody stanovuje:

„S cieľom zabezpečiť zavedenie a postupný vývoj pridruženia zmluvné strany sa stretávajú v Asociačnej rade, ktorá koná v rámci právomocí, ktoré na ňu deleguje táto dohoda.“
- 6 Podľa článku 8 dohody v hlave II, „Zavedenie prechodnej etapy“,

„Aby sa dosiahli ciele stanovené v článku 4 Asociačná rada pred začiatkom prechodnej etapy a v súlade s postupom stanoveným v článku 1 predbežného protokolu stanoví podmienky, pravidlá a časové rozvrhy pre zavádzanie ustanovení týkajúcich sa oblastí, na ktoré sa vzťahuje Zmluva o založení Spoločenstva, ktorá sa musí brať do úvahy; toto sa uplatňuje najmä na také oblasti, aké sú uvedené v tejto hlave a na akúkoľvek ochrannú doložku, ktorá sa môže ukázať ako potrebná.“
- 7 Článok 9, taktiež v hlave II, ustanovuje:

„Zmluvné strany uznávajú, že v rozsahu pôsobnosti tejto dohody a bez toho, aby boli dotknuté akékoľvek osobitné ustanovenia, ktoré môžu byť stanovené podľa článku 8, je akákoľvek diskriminácia z dôvodov štátnej príslušnosti zakázaná v súlade so zásadou stanovenou v článku 7 Zmluvy o založení Spoločenstva.“
- 8 Podľa článku 12 dohody,

„Zmluvné strany sa dohodli, že sa budú riadiť článkami 48, 49 a 50 Zmluvy o založení Spoločenstva na účely postupného zavádzania voľného pohybu pracovníkov medzi nimi.“
- 9 Článok 22 ods. 1 dohody stanovuje:

„S cieľom dosiahnuť ciele tejto dohody Asociačná rada má právomoc rozhodovať v prípadoch v nej stanovených. Každá zo zmluvných strán prijme opatrenia potrebné na vykonanie prijatých rozhodnutí. ...“

- 10 Článok 1 Dodatočného protokolu podpísaného v Bruseli dňa 23. novembra 1972 a uzavretého, schváleného a potvrdeného v mene Spoločenstva nariadením Rady (EHS) č. 2760/72 z 19. decembra 1972 (Ú. v. 1977 ES L 361, s. 61, ďalej len „protokol“) stanovuje podmienky, dojednania a časové rozvrhy pre zavedenie prechodnej etapy uvedenej v článku 4 dohody. Na základe jej článku 62 protokol tvorí neoddeliteľnú súčasť dohody.
- 11 Protokol zahŕňa hlavu II, „Pohyb osôb a služieb“, ktorej kapitola I sa týka „pracovníkov“.
- 12 Článok 36 kapitoly I stanovuje časový rozvrh pre postupné dosiahnutie slobody pohybu pre pracovníkov medzi členskými štátmi Spoločenstva a Turecka v súlade so zásadami stanovenými v článku 12 dohody a stanovuje, že Asociačná rada má rozhodovať o potrebných pravidlách na tento účel.
- 13 Článok 39 protokolu ustanovuje:
 - „1. Do konca prvého roka po nadobudnutí účinnosti tohto protokolu Asociačná rada prijme opatrenia sociálneho zabezpečenia pre pracovníkov s tureckou štátnou príslušnosťou, ktorí sa pohybujú v Spoločenstve, a pre ich rodiny zdržiavajúce sa v Spoločenstve.
 2. Tieto ustanovenia musia umožňovať pracovníkom s tureckou štátnou príslušnosťou v súlade s dojednaniaми, ktoré majú byť stanovené, úhrn dôb poistenia alebo zamestnania ukončených v jednotlivých členských štátoch v súvislosti so starobnými dôchodkami, dávkami pri úmrtí a invalidnými dôchodkami a tiež čo sa týka poskytovania zdravotných služieb pre pracovníkov a ich rodiny zdržiavajúce sa v Spoločenstve. Tieto opatrenia nemajú za následok vznik povinnosti pre členské štáty, aby brali do úvahy doby ukončené v Turecku.
 3. Uvedené opatrenia musia zabezpečiť vyplácanie rodinných prídavkov, ak sa rodina pracovníka zdržiava v Spoločenstve
- 14 Práve na základe článku 39 Asociačná rada ustanovená dohodou prijala rozhodnutie č. 3/80 zo dňa 19. septembra 1980.
- 15 Účelom tohto rozhodnutia je koordinovať systémy sociálneho zabezpečenia členských štátov tak, aby umožňovali tureckým pracovníkom, ktorí pracujú alebo pracovali v Spoločenstve, príslušníkom rodín týchto pracovníkov a pozostalým takých pracovníkov, aby poberali dávky v tradičných častiach sociálneho zabezpečenia.
- 16 Na tento účel sa ustanovenia rozhodnutia č. 3/80 odvolávajú väčšinou na rad ustanovení nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnané osoby, samostatne zárobkovo činné osoby a ich rodinných príslušníkov, ktorí sa pohybujú v Spoločenstve (Ú. v. mimoriadne anglické vydanie 1971 (II) s. 416) a menej často na nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972 ustanovujúce

postup pre vykonanie nariadenia (EHS) č. 1408/71 (Ú. v. mimoriadne anglické vydanie 1972 (I), s. 159).

17 Články 1 až 4 rozhodnutia č. 3/80 sa nachádzajú v hlave I, „Všeobecné ustanovenia“.

18 Článok 1 pod názvom „Vymedzenie pojmov“ ustanovuje:

„Na účely tohto rozhodnutia:

(a) pojmy...“príslušník rodiny“, „pozostalý“, „bydlisko“...“rodinné dávky“, „rodinné prídavky“...majú význam, aký sa im pripisuje v článku 1 nariadenia (EHS) č. 1408/71...

(b) „pracovník“ znamená:

(i) s výhradou obmedzenia stanoveného v prílohe V, A. BELGICKO (1) k nariadeniu (EHS) č. 1408/71 každú osobu povinne alebo dobrovoľne nepretržite poistenú pre prípad jednej alebo viacerých mimoriadnych udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia pre zamestnancov;

(ii) každú osobu povinne poistenú pre prípad jednej alebo viacerých mimoriadnych udalostí pokrytých časťami systému sociálneho zabezpečenia, upravených týmto rozhodnutím podľa systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúceho sa na všetkých obyvateľov alebo na každú pracujúcu osobu, ak takáto osoba:

- sa dá identifikovať ako zamestnanec na základe spôsobu, ktorým je takýto systém spravovaný alebo financovaný alebo
- ak takého kritériá nespĺňa a je poistená pre prípade nejakej inej mimoriadnej udalosti uvedenej v prílohe v rámci systému pre zamestnancov poistených nepretržite povinne alebo dobrovoľne;

19 Čo sa týka Nemecka, príloha uvedená v druhej zarážke článku 1 ods. 1 písm. b) bod ii) rozhodnutia č. 3/80 ďalej nevymedzuje pojem pracovník.

20 Podľa článku 2 rozhodnutia č. 3/80 pod názvom „Osoby, na ktoré sa vzťahuje“:

„Toto rozhodnutie sa uplatňuje:

- na pracovníkov, ktorí podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov a ktorí sú tureckými štátnymi príslušníkmi,
- príslušníkov rodín týchto pracovníkov s bydliskom na území jedného z členských štátov;

- na pozostalých týchto pracovníkov.“

- 21 Článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 pod názvom „Rovnosť zaobchádzania“, ktorý prijíma znenie článku 3 ods. 1 nariadenia č. 1408/71, stanovuje:

„S výhradou osobitných ustanovení tohto rozhodnutia, osoby s bydliskom na území jedného z členských štátov, na ktoré sa vzťahuje toto rozhodnutie, majú tie isté povinnosti a poberajú tie isté dávky podľa právnych predpisov členského štátu ako štátni príslušníci tohto štátu.“

- 22 Článok 4 rozhodnutia č. 3/80 pod názvom „Záležitosti, na ktoré sa vzťahuje“ stanovuje v odseku 1:

„Toto rozhodnutie sa uplatňuje na všetky právne predpisy, ktoré sa týkajú týchto častí sociálneho zabezpečenia:

- (a) nemocenské dávky a dávky v materstve;
- (b) dávky v invalidite, vrátane dávok určených na zachovanie alebo zlepšenie zárobkovej schopnosti;
- (c) dávky v starobe;
- (d) pozostalostné dávky;
- (e) dávky v súvislosti s pracovnými úrazmi a chorobami z povolania;
- (f) podpora pri úmrtí
- (g) dávky v nezamestnanosti
- (h) rodinné dávky.“

- 23 Hlava III rozhodnutia pod názvom „Osobitné ustanovenia týkajúce sa rôznych kategórií dávok“ zahrnuje koordinačné ustanovenia inšpirované nariadením č. 1408/71 o dávkach v chorobe a materstve, invalidite, starobe a pri úmrtí (dôchodky), pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania, podporách pri úmrtí a rodinných dávkach a rodinných prídavkoch.

- 24 Na rozdiel od ďalších dvoch rozhodnutí, ktoré Asociačná rada EHS - Turecko prijala v ten istý deň (rozhodnutie č. 1/80 o vývoji pridruženia a rozhodnutie č. 2/80 stanovujúce podmienky pre zavedenie osobitnej pomoci pre Turecko (neuvěřený)), v rozhodnutí č. 3/80 nie je stanovený dátum, kedy nadobudne účinnosť.

- 25 V súlade s článkom 32 rozhodnutia č. 3/80:

„Turecko a Spoločenstvo urobia potrebné kroky na vykonanie tohto rozhodnutia, a to v takom rozsahu, v akom sa ich to týka“.

- 26 Komisia dňa 8. februára 1983 predložila Rade návrh nariadenia Rady (EHS), ktorým sa vykonáva v Európskom hospodárskom spoločenstve rozhodnutie č. 3/80 (Ú. v. 1983 ES C 110, s. 19), ktoré ustanovovalo, že toto rozhodnutie sa má „uplatňovať v Spoločenstve“ (článok 1) a stanovovalo „podrobné pravidlá pre vykonanie“ tohto rozhodnutia.
- 27 Rada doteraz neprijala tento návrh nariadenia.

Vnútroštátne právne predpisy

- 28 V Nemecku sa rodinné prídavky poskytujú podľa Bundeskindergeldgesetz) (Spolkový zákon o dávkach pre deti, BGB1 I, s. 265; ďalej len „BKGG“) zo dňa 14. apríla 1964.
- 29 Rodinné prídavky stanovené BKGG, ktoré tvoria súčasť súboru opatrení rodinnej politiky, zmierňujú finančné zaťaženie spojené s výchovou detí. Podľa paragrafov 10 a 11 rodina s jedným dieťaťom dostáva 70 DEM na mesiac a osoby s nízkym príjmom k tomu dostávajú príplatok.
- 30 Paragrafy 1 ods. 1 a 2 ods. 5 BKGG stanovujú, že rodinné prídavky si môže nárokovať každá osoba, ktorá má trvalé alebo obvyklé bydlisko na území, na ktoré sa vzťahuje tento zákon, za predpokladu, že jej nezaopatrené dieťa má trvalé alebo obvyklé bydlisko na tomto území.
- 31 Jednako, na základe zmien a doplnkov, ktoré boli uverejnené v BGB1 I na strane 167 dňa 31. januára 1994 a ktoré nadobudli účinnosť dňa 1. januára 1994, paragraf 1 ods. 3 BKGG stanovuje, že cudzí štátni príslušníci žijúci v Nemecku majú nárok na rodinné prídavky, iba ak majú oprávnenie k pobytu (Aufenthaltsberechtigung) alebo povolenie na pobyt (Aufenthaltserlaubnis).
- 32 Na tento účel BKGG umožňuje asimiláciu k Nemcom iba štátnym príslušníkom iných členských štátov Európskeho spoločenstva, utečencom a osobám bez štátnej príslušnosti.
- 33 Podľa Ausländergesetz (nemecký zákon o cudzincoch) oprávnenie na pobyt (Aufenthaltsberechtigung) a povolenie na pobyt (Aufenthaltserlaubnis) udeľujú príslušnému cudzincovi individuálne právo na pobyt, ktoré je neobmedzené alebo má inak stanovené trvanie, avšak s možnosťou predĺženia. Na druhej strane, dodatočné povolenie pobyt (Aufenthaltsbewilligung) je dokument o pobyte vydaný na špecifický účel a na obmedzenú dobu, čím zamedzuje držiteľovi v následnom nadobudnutí trvalého povolenia.

Spor v hlavnom konaní

- 34 Podľa rozhodnutia, ktorým bola vec postúpená, pán a pani Sürül sú tureckí štátni príslušníci s právoplatným pobytom v Nemecku.
- 35 V roku 1987 dostal pán Sürül povolenie na vstup do Nemecka, aby tam mohol študovať.

- 36 V roku 1991 bolo jeho manželke udelené povolenie, aby sa k nemu mohla pripojiť s cieľom opätovného zjednotenia rodiny.
- 37 Pán aj pani Sürül sú držiteľmi dodatočného povolenia na pobyt (Aufenthaltsbewilligung), ktoré ich oprávňuje žiť v Nemecku.
- 38 Pán Sürül má počas štúdia povolené pracovať ako pomocná sila pre stanoveného zamestnávateľa najviac 16 hodín týždenne a na toto zamestnanie má príslušné pracovné povolenie. Pán Sürül neodvádza žiadne príspevky do systémov zákonného starobného alebo nemocenského poistenia, ale jeho zamestnávateľ ho poistil pre prípad pracovného úrazu.
- 39 Pani Sürül, na druhej strane, nemá povolenie zamestnať sa v akomkoľvek platenom zamestnaní.
- 40 Pani Sürül dňa 14. septembra 1992 porodila dieťa na nemeckom území, o ktoré sa stará a ktoré vychováva v manželskom domove. V tejto súvislosti Sozialgericht Aachen berie do úvahy, že podľa nemeckých predpisov sa povinné príspevky poistenia do zákonného systému dôchodkového poistenia považujú za zaplatené v prospech osoby, ktorá sa zaviazala vychovávať svoje dieťa do veku troch rokov.
- 41 Bundesanstalt für Arbeit preto vyplácal rodinné prídavky pani Sürül, ktoré za rok 1993 tiež dostávala doplnkové prídavky pre osoby s nízkym príjmom.
- 42 S účinnosťou od dňa 1. januára 1994 však Bundesanstalt für Arbeit ukončil vyplácanie týchto rodinných prídavkov z toho dôvodu, že od tohto dátumu Pani Sürül už nespĺňala kvalifikačné kritériá stanovené BKG, pretože nemala oprávnenie na pobyt (Aufenthaltsberechtigung) alebo povolenie na pobyt (Aufenthaltsurlaubnis). V marci 1994 Bundesanstalt für Arbeit z tých istých dôvodov tiež zamietol vyplácanie doplnkových rodinných prídavkov pani Sürül.
- 43 Pani Sürül, v dôsledku zamietnutia jej administratívnej sťažnosti proti týmto rozhodnutiam, začala konanie na Sozialgericht Aachen, kde si uplatňovala nárok, že podľa pravidiel Dohody o pridružení medzi EHS a Tureckom má nárok na rovnaké zaobchádzanie ako nemeckí štátni príslušníci, takže typ dokumentu o pobyte, ktorý jej bol vydaný v príslušnom členskom štáte, je irelevantný.
- 44 Tento súd usudzuje, že žiadne ustanovenie nemeckého práva neumožňuje pani Sürül, aby naďalej dostávala rodinné prídavky, pretože BKG, v znení účinnom od 1. januára 1994 asimiluje k Nemcom iba štátnych príslušníkov iných členských štátov Európskeho spoločenstva, utečencov a osoby bez štátnej príslušnosti. Nastoluje však otázku, či by pani Sürül mohla odvodzovať z pravidiel Asociačnej dohody medzi EHS a Tureckom právo dostávať rodinné prídavky za rovnakých podmienok ako nemeckí štátni príslušníci.

Predložené otázky

45 Z toho dôvodu, na základe názoru, že rozhodnutie vo veci vyžaduje výklad práva Spoločenstva, Sozialgericht Aachen pozastavil konanie až do rozhodnutia Súdneho dvora o prejudiciálnej otázke o týchto troch otázkach:

„1. Má turecký štátny príslušník žijúci v Nemecku, ktorý patrí medzi osoby, na ktoré sa vzťahuje článok 2 rozhodnutia č. 3/80 z 19. septembra 1980, ktoré vydala Asociačná rada ustanovená podľa dohody o založení pridruženia medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom (ďalej len „rozhodnutie č. 3/80“) a ktorý má len *Aufenthaltsbewilligung*, právo odvodené priamo z článku 3 v spojení s článkom 4 ods. 1 písm. h) rozhodnutia č. 3/80, na nemecké detské dávky, pričom toto právo je jedno z tých, ktoré sú podmienené výhradne splnením podmienok uplatňovaných so zreteľom na nemeckých štátnych príslušníkov a nie splnením ďalších podmienok uplatňovaných na cudzincov, ktoré sú stanovené v prvej vete paragrafu 1 ods. 3 Bundeskondergeldgesetz („BKGG“) v jeho znení uverejnenom v úradnom oznámení zo dňa 31. januára 1994 (BGB1. I, s 168)?

Alebo, aby táto otázka bola všeobecnejšie sformulovaná:

Má členský štát zakázané zamietnuť tureckému štátnemu príslušníkovi, ktorý patrí medzi osoby, na ktoré sa vzťahuje článok 2 rozhodnutia č. 3/80, rodinné dávky z dôvodu, že táto osoba nemá *Aufenthaltsberechtigung* alebo *Aufenthaltserlaubnis*?

2. Je turecký štátny príslušník, ktorý má bydlisko na území členského štátu, pracovníkom v zmysle článku 2 v spojení s článkom 1 písm. b) rozhodnutia č. 3/80 počas období keď, podľa práva tohto štátu, sa povinné príspevky do systému dôchodkového zabezpečenia v prospech tejto osoby považujú v súvislosti s časom stráveným pri výchove dieťaťa za zaplatené?

3. Má sa turecký štátny príslušník s bydliskom na území členského štátu, ktorý je tu, okrem toho, že študuje, zamestnaný na základe zodpovedajúceho pracovného povolenia na najviac 16 hodín týždenne ako pomocný pracovník, považovať jedine z tohto dôvodu za pracovníka v zmysle článku 2 v spojení s článkom 1 písm. b) rozhodnutia č. 3/80 alebo v každom prípade, pretože táto osoba je poistená v systéme zákonného úrazového poistenia pre prípad pracovného úrazu?“

46 Jadro týchto troch otázok, ktoré je potrebné posudzovať spolu, spočíva v tom, či pri správnom výklade článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 môže členský štát vyžadovať od tureckého štátneho príslušníka, na ktorého sa vzťahuje toto rozhodnutie a ktorému povolil pobyt na jeho území, avšak ktorý je v tomto hosťovskom členskom štáte iba držiteľom podmieneného oprávnenia na pobyt vydaného na stanovený účel a s obmedzeným trvaním, že na to, aby dostával rodinné prídavky pre svoje dieťa, ktoré s ním býva v tomto členskom štáte, musí mať oprávnenie na pobyt alebo povolenie na pobyt, zatiaľ čo od štátnych príslušníkov tohto štátu sa na tento účel vyžaduje iba, aby tam mali bydlisko.

- 47 S cieľom poskytnúť užitočnú odpoveď na takto preformulované otázky, je potrebné najprv posúdiť, či článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 je svojím charakterom taký, že priamo udeľuje jednotlivcovi práva, ktoré si môže uplatniť na súde členského štátu. Ak je to tak, ide o to, či sa toto rozhodnutie vzťahuje na situáciu tureckého štátneho príslušníka, ako je žalujúca strana v hlavnom konaní, ktorý žiada v členskom štáte, v ktorom dostal povolenie na pobyt, výhodu takej kategórie dávky, ako sa prejednáva v tejto veci a nakoniec, či zásada nediskriminovania v oblasti sociálneho zabezpečenia zahrnutá do tohto ustanovenia rozhodnutia č. 3/80 bráni hostiteľskému členskému štátu v tom, aby pridelenie tejto dávky podmienil obmedzujúcejšími podmienkami pre tureckých migrantov ako pre štátnych príslušníkov.

Priamy účinok článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80

- 48 Vlády Nemecka, Francúzska, Holandska, Rakúska a Spojeného kráľovstva tvrdia, že i keď Súdny dvor nemal príležitosť rozhodovať, čo sa týka priameho účinku článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 v rozsudku z roku 1996, C-277/94, *Taflan-Met a ďalší/Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank*, Zb. rozh. ESD, s. I-4085, z odôvodnenia tohto rozsudku je napriek tomu jasné, že má všeobecný rozsah pôsobnosti.
- 49 V tomto rozsudku Súdny dvor potvrdil, že svojím charakterom je rozhodnutie č. 3/80 určené na to, aby bolo doplnené a vykonané v Spoločenstve následným aktom Rady (odsek 33) a že dokonca aj keď sú niektoré jeho ustanovenia jasné a presné, toto rozhodnutie sa nemôže uplatňovať pokiaľ Rada neprijme doplňujúce vykonávacie opatrenia (odsek 37).
- 50 Z toho vyplýva, tvrdia tieto vlády, že žiadne ustanovenie rozhodnutia č. 3/80 nemôže mať priamy účinok na území ktoréhokoľvek členského štátu, pokiaľ Rada neprijme doplnkové opatrenia nevyhnutné pre konkrétne vykonanie tohto rozhodnutia, ako sú napríklad opatrenia stanovené v návrhu nariadenia, ktorý predložila Komisia.
- 51 Treba pripomenúť, že vo veci *Taflan-Met* Súdny dvor v bodoch 21 a 22 potvrdil, že zo záväzného charakteru, ktorý dohoda pripisuje rozhodnutiam Asociačnej rady EHS a Turecka, vyplýva, že rozhodnutie č. 3/80 nadobudlo účinnosť v deň, kedy bolo prijaté, to znamená dňa 19. septembra 1980 a že odvtedy boli zmluvné strany týmto rozhodnutím viazané.
- 52 V tom istom rozsudku Súdny dvor rozhodol, že pokiaľ Rada neprijme doplnkové opatrenia nevyhnutné pre vykonanie rozhodnutia č. 3/80, články 12 a 13 tohto rozhodnutia nemajú priamy účinok na území členských štátov, a preto neoprávňujú jednotlivcov, aby sa o ne opierali na vnútroštátnych súdoch.
- 53 Vo veci *Taflan-Met* žalujúce strany v hlavnom konaní uplatňovali nárok na invalidné alebo pozostalostné dôchodky na základe koordinačných pravidiel ustanovených v článkoch 12 a 13 rozhodnutia č. 3/80. Táto vec sa teda týkala práva tureckých migrujúcich pracovníkov zamestnaných postupne vo viac ako jednom členskom štáte alebo práva pozostalých týchto pracovníkov na určité dávky sociálneho zabezpečenia na základe technických ustanovení pre

koordináciu odlišných vnútroštátnych zákonov, ktoré sa na ne uplatňujú, uvedených v kapitole 2 pod názvom „Invalidita“ a kapitole 3 pod názvom „Starobné a pozostalostné (dôchodky)“ hlavy III tohto rozhodnutia.

- 54 Práve v tomto kontexte Súdny dvor v bodoch 29 a 30 vo veci *Taflan-Met* pripomenul, pri porovnávaní nariadení, a to nariadenia č. 1408/71 a jeho vykonávacieho nariadenia č. 574/72 s rozhodnutím č. 3/80, že dokonca aj keď sa rozhodnutie odvoláva konkrétne na určité ustanovenia týchto dvoch nariadení, rozhodnutie neobsahuje veľký počet presných, podrobných ustanovení, ktoré sa považujú za nevyhnutné na účel vykonávania nariadenia č. 1408/71 v Spoločenstve. Najmä v odseku 32 zdôraznil, že i keď rozhodnutie č. 3/80 stanovuje základnú zásadu úhrnu v prípade nemocenských a materských, invalidných a starobných dávok, podpory pri úmrtí a rodinných dávok tým, že sa odvoláva na nariadenie č. 1408/71, skôr ako bude možné uplatniť túto zásadu, musia sa prijať doplnkové vykonávacie opatrenia takého druhu, ako stanovuje nariadenie č. 574/72. Súdny dvor v odsekoch 35 a 36 zdôraznil, že také opatrenia ako aj podrobné ustanovenia týkajúce sa, medzi iným, predchádzania súbehu dávok a stanovenia uplatniteľných právnych predpisov, sa objavujú iba v návrhu nariadenia Rady (EHS), ktorým sa vykonáva rozhodnutie č. 3/80 v Európskom hospodárskom spoločenstve, ktorý predložila Komisia dňa 8. februára 1983 a ktorý Rada doteraz neprijala. Dospel k záveru, že až do prijatia týchto vykonávacích opatrení sa žalujúce strany nemôžu opierať o koordinačné pravidlá v rozhodnutí č. 3/80, na ktorých zakladajú svoje nároky, priamo na vnútroštátnych súdoch členského štátu.
- 55 V porovnaní s tým sa tento prípad nezaobera týmito koordinačnými ustanoveniami v hlave III rozhodnutia č. 3/80. Pani Sürül sa opiera výhradne o zásadu nediskriminovania z dôvodov štátnej príslušnosti ustanovených v článku 3 ods. 1 tohto rozhodnutia na účely získania nároku na dávku sociálneho zabezpečenia v členskom štáte jej pobytu a výhradne podľa právnych predpisov tohto štátu za tých istých podmienok, ako sú podmienky stanovené pre štátnych príslušníkov hostiteľského členského štátu.
- 56 Okrem toho, návrh nariadenia, ktorým sa vykonanie rozhodnutia č. 3/80, ktorý predložila Komisia, neobsahuje žiadne ustanovenie týkajúce sa uplatňovania článku 3 ods. 1, ktorý je doslovne prevzatý z nariadenia č. 1408/71, ktorého vykonávacie nariadenie č. 574/72 podobne neobsahuje žiadne opatrenia na uskutočnenie tohto ustanovenia.
- 57 Zdôvodnenie, ktoré viedlo Súdny dvor k tvrdeniu, že ako platí v práve Spoločenstva, články 12 a 13 rozhodnutia č. 3/80 nemajú priamy účinok, sa musí uplatňovať analogicky na všetky ostatné ustanovenia tohto rozhodnutia, ktoré vyžaduje dodatočné opatrenia pre ich uplatňovanie v praxi. Toto zdôvodnenie však nemôže byť prebraté do zásady rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálneho zabezpečenia zahrnutej v článku 3 ods. 1 tohto rozhodnutia.
- 58 Okolnosti, ako sú napríklad okolnosti v hlavnom konaní, nie sú také, aby spôsobili problémy technického charakteru týkajúce sa najmä úhrnu období ukončených v rôznych členských štátoch, nesúbehu dávok vyplácaných rôznymi príslušnými inštitúciami alebo stanovenia aplikovateľnej vnútroštátnej legislatívy,

keďže žalobca v hlavnom konaní sa iba dovoľáva spojeného uplatňovania právnych predpisov hostiteľského členského štátu a zásady nediskriminovania z dôvodov štátnej príslušnosti zahrnutej v článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80. Tento nárok je možné preskúmať bez potreby odvolávania sa na koordinačné opatrenia, ktoré Rada doteraz neprijala.

- 59 Za týchto okolností podanie vlád Nemecka, Francúzska, Holandska, Rakúska a Spojeného kráľovstva nie je možné akceptovať a preto je potrebné overiť, či článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 spĺňa požiadavky, aby mal priamy účinok na území členských štátov.
- 60 Existuje ustálená judikatúra, že ustanovenie v dohode, ktorú uzavrelo Spoločenstvo s nečlenskými krajinami, sa musí považovať za priamo aplikovateľné keď, so zreteľom na jeho znenie a účel a charakter dohody samotnej, ustanovenie obsahuje jasnú a presnú povinnosť, ktorá nepodlieha, pokiaľ ide o jeho vykonanie alebo účinky, prijatiu akéhokoľvek následného opatrenia (pozri najmä rozsudok z roku 1987, C-12/86 *Demirel*, Zb. rozh. ESD, s. 3719, bod 14; rozsudok z roku 1991, C-18/90 *Kziber*, Zb. rozh. ESD, s. I-199, bod 15 a rozsudok z roku 1998, C-162/96, *Racke*, Zb. rozh. ESD, s. I-3655, bod 31). V rozsudku z roku 1990, C-192/89 *Sevince/Staatsecretaris van Justitie*, Zb. rozh. ESD, s. I-3461, body 14 a 15 Súdny dvor objasnil, že pri stanovovaní, či ustanovenia rozhodnutia Asociačnej rady EHS a Turecka môžu mať priamy účinok, sa uplatňujú tie isté podmienky.
- 61 Pri rozhodovaní, či článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 spĺňa tieto kritériá, je potrebné najprv preskúmať jeho podmienky.
- 62 Toto ustanovenie jasne, presne a bezpodmienečne stanovuje zákaz diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti v prípade osôb s bydliskom na území ktoréhokoľvek členského štátu, na ktorý sa uplatňujú ustanovenia rozhodnutia č. 3/80.
- 63 Ako Komisia správne upozornila, toto pravidlo rovnakého zaobchádzania stanovuje presnú povinnosť, o ktorú sa v jej dôsledku a podstate môže opierať jednotlivец na vnútroštátnom súde ako o základ, ktorý mu umožňuje požiadať súd o neuplatňovanie diskriminačných ustanovení právnych predpisov členského štátu, podľa ktorých poskytnutie práva podlieha podmienke, ktorá sa neukladá štátnym príslušníkom. Žiadne ďalšie vykonávacie opatrenia nie sú potrebné (pozri odseky 56 a 58 tohto rozsudku).
- 64 Toto zistenie sa opiera aj o skutočnosť, že článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 predstavuje výlučne vykonanie a konkrétne vyjadrenie, najmä v oblasti sociálneho zabezpečenia, všeobecnej zásady nediskriminovania z dôvodov štátnej príslušnosti stanovenej v článku 9 dohody, ktorý sa odvoláva na článok 7 Zmluvy o EHS (následne článok 6 Zmluvy o ES a teraz po zmenách a doplnkoch článok 12 Zmluvy o ES).
- 65 Tento výklad tiež potvrdzuje ustálená judikatúra Súdneho dvora (pozri *Kziber*, uvedený vyššie, body 15 až 23, potvrdený rozsudkom z roku 1994, C-58/93 *Yousfi*, Zb. rozh. ESD, s. I-1353, body 16 až 19; rozsudok z roku 1995, C-

103/94 *Krid*, Zb. rozh. ESD, s. I-719, body 21 až 24; rozsudok z roku 1996 C-126/95 *Hallouzi-Choho/Bestuur van de Sociale Verzekeringsbank*, Zb. rozh. ESD, s. I-4807, body 19 a 20; a rozsudok z roku 1998, C-113/97 *Babahenini*, Zb. rozh. ESD, I-183, body 17 a 18) týkajúca sa zásady rovnakého zaobchádzania obsiahnutej v článku 39 ods. 1 Dohody o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Alžírskou ľudovou demokratickou republikou podpísanej v Algiers dňa 26. apríla 1976 a uzavretej v mene Spoločenstva nariadením Rady (EHS) č. 2210/78 z 26. septembra 1978 (Ú. v. 1978 ES L 263, s. 1) a článku 41 ods. 1 Dohody o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Marockým kráľovstvom podpísanej v Rabate dňa 26. apríla 1976 a uzavretej v mene Spoločenstva nariadením rady (EHS) č. 2211/78 (Ú. v. 1978 ES L 264, s. 1).

- 66 Podľa tejto judikatúry, tieto ustanovenia, ktoré ustanovujú zákaz diskriminácie na základe štátnej príslušnosti v oblasti sociálneho zabezpečenia voči alžírskym a marockým štátnym príslušníkom v porovnaní so štátnymi príslušníkmi hostiteľského členského štátu sú priamo aplikovateľné bez ohľadu na skutočnosť, že Rada pre spoluprácu neprijala opatrenia vykonávajúce článok 40 ods. 1 dohody medzi EHS a Alžírskom týkajúci sa vykonania zásad uvedených v článku 39 alebo článok 42 ods. 1 dohody medzi EHS a Marokom týkajúci sa vykonania zásad uvedených v článku 41.
- 67 Predchádzajúci výklad nezavracia platnosť ani skutočnosť, že článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 uvádza, že zákaz diskriminácie z dôvodov štátnej príslušnosti, ktorý obsahuje, má nadobudnúť účinnosť „s výhradou osobitných ustanovení tohto rozhodnutia“.
- 68 Stačí pripomenúť, že v súvislosti so spornými rodinnými prídavkami v tomto prípade rozhodnutie č. 3/80 nerobí výnimku ani neukladá žiadne obmedzenie na zásadu rovnakého zaobchádzania stanovenú v článku 3 ods. 1. V súvislosti so zásadným charakterom tejto zásady existencia tejto výhrady, ktorá bola doslovne prevzatá z článku 3 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 a ktorá sa objavuje aj v článku 9 dohody a v článku 6 Zmluvy sama o sebe nie je taká, aby ovplyvnila priamy účinok ustanovenia, z ktorého umožňuje výnimky (pozri v tomto zmysle *Sevince*, uvedený vyššie, bod 25) tým, že zbavuje pravidlo o zaobchádzaní so štátnymi príslušníkmi jeho bezpodmienečného charakteru.
- 69 Zohľadnenie účelu a charakteru dohody, ktorej súčasťou tvorí toto ustanovenie, nie je v rozpore so zistením, že zásada nediskriminovania zahrnutá v článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 môže priamo upravovať postavenie jednotlivcov.
- 70 Účelom tejto dohody je ustanoviť združenie na podporu vývoja obchodných a hospodárskych vzťahov medzi zmluvnými stranami, vrátane vzťahov v oblasti zamestnanosti prostredníctvom postupného dosahovania slobody pohybu pre pracovníkov na účely zlepšenia životnej úrovne tureckého národa a uľahčenia prístupu Tureckej republiky k Spoločenstvu v neskoršom termíne (pozri štvrté úvodné ustanovenie v preambule k dohode).
- 71 Protokol, ktorý v súlade s jeho článkom 62 tvorí neoddeliteľnú súčasť dohody, stanovuje v článku 36 časový rozvrh postupného dosahovania voľného pohybu

pre pracovníkov a v článku 39 stanovuje, aby Asociačná rada prijala opatrenia v oblasti sociálneho zabezpečenia pre pracovníkov s tureckou štátnou príslušnosťou, ktorí sa pohybujú v Spoločenstve a aj pre ich rodiny s bydliskom v členských štátoch. Práve na základe toho Asociačná rada prijala rozhodnutie č. 3/80, ktorého cieľom je garantovať výplatu dávok sociálneho zabezpečenia migrujúcim pracovníkom v Spoločenstve.

- 72 Okrem toho, skutočnosť, že dohoda je určená hlavne na podporu hospodárskeho rozvoja Turecka a preto zahŕňa určité porušenie rovnováhy v povinnostiach, ktoré prevzalo Spoločenstvo voči príslušným nečlenským krajinám, nie je taká, že by bránila uznaniu priameho účinku určitých jej ustanovení zo strany Spoločenstva (pozri, analogicky, rozsudok z roku 1976, C-87/75 *Bresciani/Amministrazione delle Finanze*, Zb. rozh. ESD, s. 129, bod 23; rozsudok vo veci *Kziber*, uvedený vyššie, bod 21 a rozsudok z roku 1995, C-469/93 *Amministrazione delle Finanze dello Stato/Chiquita Italia*, Zb. rozh. ESD, I-4553, bod 34).
- 73 Nakoniec, z odsekov 55, 56 a 58 tohto rozsudku vyplýva, že príslušné pravidlo asimiluje osoby, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie č. 3/80 a ktoré majú bydlisko v hostiteľskom členskom štáte, k štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu prostredníctvom zákazu akejkoľvek diskriminácie založenej na štátnej príslušnosti a vyplývajúcej z právnych predpisov tohto členského štátu. Toto pravidlo je stanovené v článku 3 ods. 1 rozhodnutia a nie je ovplyvnené jeho ďalšími ustanoveniami.
- 74 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 v oblasti, na ktorú sa uplatňuje toto rozhodnutie, stanovuje presnú a bezpodmienečnú zásadu, ktorú môže uplatňovať vnútroštátny súd a ktorá preto upravuje právne postavenie jednotlivcov. Právny účinok, ktorý z toho dôvodu musí byť zosúladený s týmto ustanovením, znamená, že osoby, na ktoré sa uplatňuje, sú oprávnené opierať sa o neho na súdoch členských štátov.

Rozsah pôsobnosti článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80

- 75 I keď je tu spoločná platforma, že rodinné prídavky prejednávané v hlavnom konaní predstavujú rodinné dávky v zmysle článku 4 ods. 1 písm. h) rozhodnutia č. 3/80, a preto patria do rozsahu jeho pôsobnosti, nemecká vláda napriek tomu popiera, že pani Sürül patrí k osobám, na ktoré sa uplatňuje toto rozhodnutie.
- 76 Preto žalujúca strana v hlavnom konaní nemôže byť vo svojom podaní považovaná za pracovníka v zmysle článku 1 písm. b) a článku 2 prvá zarážka rozhodnutia č. 3/80.
- 77 Nemecká vláda vo svojich písomných pripomienkach tvrdí, že začlenenie do časti sociálneho zabezpečenia nepostačuje na to, aby udeľovalo štatút pracovníka, čo sa týka ostatných častí sociálneho zabezpečenia, pretože definície obsiahnuté v článku 1 písm. b) bod i) a ii) rozhodnutia č. 3/80 by sa nemali vykladať ako alternatívy ale naopak, ako konkrétne aplikovateľné na jasne určené a odlišné systémy. V súlade s tým, aj keby sa predpokladalo, že na pani Sürül by sa vzťahovalo zákonné dôchodkové poistenie počas prvých

troch rokov od narodenia jej dieťaťa (pozri odsek 40 tohto rozsudku), táto skutočnosť sama o sebe nie je taká, aby sa na ňu vzťahovali aj ostatné časti sociálneho zabezpečenia, najmä čo sa týka nároku na rodinné prídavky.

- 78 Nemecká vláda dodáva, že v Nemecku nárok na rodinné prídavky nezávisí od povinného alebo dobrovoľného začlenenia do systému sociálneho zabezpečenia, ale vzniká všetkým obyvateľom, bez ohľadu na ich zamestnanie alebo povolanie. I keď príloha k rozhodnutiu č. 3/80 uvedená v druhej zarážke článku 1 písm. b) bod ii) nestanuje osobitné vykonávacie predpisy pre Nemecko, v tomto prípade je potrebné, v súlade s článkom 25 ods. 1 tohto rozhodnutia uplatňovať analogicky prílohu I bod I, C („Nemecko“) nariadenia č. 1408/71.
- 79 Podľa nemeckej vlády z toho vyplýva, že v oblasti rodinných dávok, ktorá sa vzťahuje na dávku prejednávajú v hlavnom konaní, iba osoba, ktorá je povinne poistená pre prípad nezamestnanosti alebo ktorá v dôsledku takého poistenia dostáva peňažné dávky na základe nemocenského poistenia alebo porovnateľné dávky, môže byť zaradená ako pracovník. Pani Sürül žiadnu z týchto podmienok nespĺňa.
- 80 Podľa nemeckej vlády ani žalujúca strana v hlavnom konaní nemôže byť považovaná za rodinného príslušníka pracovníka v zmysle článku 1 písm. a) a článku 2 druhá zarážka rozhodnutia č. 3/80.
- 81 Je pravda, že manžel pani Sürül bol zamestnaný v platenom zamestnaní a študoval, ale podľa nemeckých právnych predpisov sa od neho nevyžadovalo, aby sa poistil pre prípad nezamestnanosti, choroby alebo staroby. Povinné boli iba príspevky do systému zákonného poistenia pre prípad pracovného úrazu a tieto v plnom rozsahu platil zamestnávateľ pána Sürüla. Z tých istých dôvodov, ako sú dôvody stanovené v bode 77 tohto rozsudku, sa na pána Sürüla vzťahujú iba ustanovenia rozhodnutia č. 3/80, ktoré sa týkajú úrazového poistenia ale nie ustanovenia upravujúce iné časti sociálneho zabezpečenia, najmä rodinné prídavky. Za týchto okolností pána Sürüla nie je možné považovať za pracovníka alebo jeho manželku za rodinného príslušníka pracovníka v zmysle tohto rozhodnutia na účely poberania rodinných prídavkov.
- 82 S cieľom stanoviť podstatu tohto argumentu, treba najprv poznamenať, že definícia „pracovníkov“, ktorú na účely uplatňovania rozhodnutia č. 3/80 uvádza jeho článok 1 písm. b), veľmi všeobecne zodpovedá pojmu „pracovník“ v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1407/71.
- 83 Podľa článku 1 písm. a) rozhodnutia č. 3/80 má pojem „rodinný príslušník taký význam, aký mu dáva článok 1 písm. f) nariadenia č. 1408/71.
- 84 Definícia osôb, na ktoré sa uplatňuje rozhodnutie č. 3/80, obsiahnutá v jeho článku 2, je inšpirovaná tou istou definíciou stanovenou v článku 2 ods. 1 nariadenia č. 1408/71.
- 85 Po druhé, treba mať na pamäti, že podľa ustálenej judikatúry definícia „pracovníka“ v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 „na účely tohto

nariadenia“ má všeobecný rozsah pôsobnosti a vo svetle tejto úvahy sa vzťahuje na akúkoľvek osobu, ktorá má štatút osoby poistenej podľa právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia jedného alebo viacerých členských štátov, či už vykonáva alebo nevykonáva povolanie alebo živnosť (pozri rozsudok z roku 1979, C-182/78 *Algemeen Ziekenfonds Drenthe-Plattenland/Pierik*, Zb. rozh. ESD, s. 1977, bod 4). Tento výraz znamená každú osobu, ktorá je poistená v jednom zo systémov sociálneho zabezpečenia uvedených v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 pre prípad nepredvídaných udalostí a za podmienok uvedených v tomto ustanovení (pozri rozsudok z roku 1990, C-2/89 *Kits van Heijningen*, Zb. rozh. ESD, s. I-1755, ods. 9).

86 Z toho vyplýva, že ako Súdny dvor tiež uviedol v súvislosti s nariadením č. 1408/71 v rozsudku z roku 1998, C-85/96 *Martínez Sala*, Zb. rozh. ESD, s. I-2691, bod 36 a z roku 1998, C-275/96 *Kuusijärvi*, Zb. rozh. ESD, s. I-3419, bod 21, osoba má štatút pracovníka, ak je poistená, i keď iba v súvislosti s jediným rizikom, povinne alebo dobrovoľne vo všeobecnom alebo osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia, bez ohľadu na existenciu pracovnoprávneho vzťahu.

87 Čo sa týka námietky nemeckej vlády založenej na analogickom uplatnení bodu I, C („Nemecko“) prílohy I k nariadeniu č. 1408/71, treba mať na pamäti, že článok 25 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 stanovuje, že „na účely vykonania tohto rozhodnutia sú uplatniteľné prílohy I, III a IV k nariadeniu (EHS) č. 1408/71“, takže táto príloha je uplatniteľná v súvislosti s rozhodnutím č. 3/80.

88 Podľa prílohy I, bod I – „Zamestnané osoby a/alebo samostatne zárobkovo činné osoby (článok 1 písm. a) bod ii) a ii) nariadenia)“ – C („Nemecko“) nariadenia č. 1408/71:

„Ak je príslušná inštitúcia pre poskytovanie rodinných dávok v súlade s kapitolou 7 hlavy III nariadenia nemeckou inštitúciou, potom v zmysle článku 1 písm. a) bod ii) nariadenia:

(a) „zamestnaná osoba“ znamená každú osobu povinne poistenú pre prípad nezamestnanosti alebo každú osobu ktorá v dôsledku takého poistenia dostáva peňažné dávky v rámci nemocenského poistenia alebo porovnateľné dávky;

...“

89 Ako je zrejmé zo znenia tohto ustanovenia, príloha I, bod I, C nariadenia č. 1408/71 objasnila alebo zúžila definíciu zamestnanej osoby v zmysle článku 1 písm. a) bod ii) tohto nariadenia výhradne na účel poskytovania rodinných dávok podľa hlavy III, kapitola 7 (rozsudok vo veci *Martínez Sala*, uvedený vyššie, bod 43).

90 Ako generálny advokát upozornil v bodoch 57 a 58 svojho stanoviska zo dňa 12. februára 1998, na postavenie takej osoby ako je žalujúca strana v hlavnom konaní sa nevzťahuje žiadne z ustanovení kapitoly 7 hlavy III. V tomto prípade sú všetky príslušné aspekty prípadu vnútornou záležitosťou hostiteľského

členského štátu, v ktorom pán a pani Sürül bývajú spolu so svojím dieťaťom a v ktorom si žalujúca strana v hlavnom konaní nárokuje rodinné prídavky podľa právnych predpisov tohto štátu (pozri odseky 55 a 58 tohto rozsudku).

- 91 Za týchto okolností sa obmedzenie ustanovené v prílohe I k nariadeniu č. 1408/71, bod I, C nemôže uplatňovať na žalujúcu stranu v hlavnom konaní, takže otázka, či má štatút pracovníka na účely rozhodnutia č. 3/80, sa musí určiť výhradne v súvislosti s jeho článkom 1 písm. b).
- 92 Okrem toho, z dokumentov v hlavnom konaní je zrejmé, že nemecké úrady spočiatku vyplácali pani Sürül rodinné prídavky, napriek skutočnosti, že nespĺňala podmienky stanovené v tejto prílohe k nariadeniu č. 1408/71 a že neukončili vyplácanie dovtedy, kým dňom 1. januára 1994 nenadobudli účinnosť nové vnútroštátne predpisy, ktoré podmienili dostupnosť tohto druhu dávky pre cudzincov s bydliskom v Nemecku držbou určitého typu dokumentu o pobyte.
- 93 Vo svetle predchádzajúcich úvah turecký štátny príslušník, ako je žalujúca strana v hlavnom konaní, takto bude môcť využívať práva, ktoré prislúchajú štatútu pracovníka v zmysle rozhodnutia č. 3/80 za predpokladu, že sa zistí, že je poistený, aj keď len pre prípad jedného rizika, na základe povinného alebo dobrovoľného poistenia vo všeobecnom alebo osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia uvedenom v článku 1 písm. b) tohto rozhodnutia. Platilo by to pre obdobie, v ktorom bol poistený v rámci zákonného dôchodkového poistenia, ako uvádza vnútroštátny súd vo svojej druhej otázke.
- 94 Podobne, so zreteľom na obdobie, v ktorom pani Sürül nebola začlenená do systému sociálneho zabezpečenia, bude môcť využívať práva prislúchajúce štatútu rodinného príslušníka pracovníka v zmysle rozhodnutia č. 3/80, za predpokladu, že sa zistí, že jej manžel je poistený, aj keď len pre prípad jedného rizika, na základe povinného alebo dobrovoľného poistenia vo všeobecnom alebo osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia uvedenom v článku 1 písm. b) tohto rozhodnutia. Táto podmienka by bola splnená ak, ako pripomína vnútroštátny súd vo svojej tretej otázke, by bol poistený zákonným poistením pre prípad pracovného úrazu.
- 95 Je vecou vnútroštátneho súdu, ktorý ako jediný má právomoc zisťovať a posudzovať skutočnosti vo veci, ktorú prejednáva a vykladať a uplatňovať vnútroštátne právo, aby rozhodol, či počas sporného obdobia sa samotná pani Sürül má považovať za pracovníka. Ak by to nebolo tak za celé toto obdobie alebo jeho časť, je opäť vecou tohto súdu, aby určil, či za príslušné obdobie manžel pani Sürül spĺňal podmienku uvedenú v odseku 94 tohto rozsudku a mohol byť považovaný za pracovníka, takže pani Sürül ako manželka tureckého pracovníka, ktorá dostala povolenie pripojiť sa k nemu v hostiteľskom členskom štáte s cieľom opätovného zjednotenia rodiny, by bola rodinným príslušníkom pracovníka v zmysle rozhodnutia č. 3/80.

Rozsah pôsobnosti zásady nediskriminovania stanovenej v článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80

- 96 V prípade takej osoby ako je žalujúca strana v hlavnom konaní, ktorá spadá do rozsahu pôsobnosti *ratione personae* rozhodnutia č. 3/80, je potrebné s konečnou platnosťou stanoviť, či sa článok 3 ods. 1 tohto rozhodnutia musí vykladať ako článok, ktorý zamedzuje uplatňovaniu právnych predpisov členského štátu, ktoré vyžadujú, aby bol turecký štátny príslušník, ktorý dostal povolenie na pobyt na jeho území a má tam právoplatné bydlisko, držiteľom určitého druhu dokumentu o pobyte s cieľom poberať rodinné prídavky.
- 97 V tejto súvislosti je dôležité v prvom rade zdôrazniť, že zásada stanovená v článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80, ktorá zakazuje akúkoľvek diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti v oblasti, na ktorú sa vzťahuje toto rozhodnutie, znamená, že s tureckým štátnym príslušníkom, na ktorého sa uplatňuje toto rozhodnutie, sa musí zaobchádzať rovnakým spôsobom ako so štátnymi príslušníkmi hostiteľského členského štátu, takže legislatíva tohto členského štátu nemôže uložiť takému tureckému štátnemu príslušníkovi viac podmienok alebo prísnejšie podmienky ako sú podmienky uplatniteľné na jeho vlastných štátnych príslušníkov (pozri, analogicky, rozsudok z roku 1989, C-186/87 *Cowan/Trésor Public*, Zb. rozh. ESD, s. 195, bod 10, *Kziber*, bod 28 a *Hallouzi-Choho*, body 35 a 36, obidva rozsudky uvedené vyššie).
- 98 Z toho vyplýva, že turecká štátna príslušníčka, ktorá dostala povolenie na vstup na územie členského štátu s cieľom opätovného zjednotenia rodiny tureckého migrujúceho pracovníka a ktorá tu právoplatne býva s týmto pracovníkom, musí dostávať v hostiteľskom členskom štáte dávku sociálneho zabezpečenia, ktorú ustanovujú právne predpisy tohto štátu za tých istých podmienok ako štátni príslušníci príslušného členského štátu.
- 99 Ďalej, podľa takých právnych predpisov ako je BKG, si rodinné prídavky môže nárokovať každá osoba, ktorá má trvalé bydlisko alebo obvyklé bydlisko na území, na ktoré sa vzťahujú tieto právne predpisy, za predpokladu, že jej nezaopatrené deti majú trvalé bydlisko alebo obvyklé bydlisko na tom istom území.
- 100 Jednako, od dňa 1. januára 1994 BKG ustanovuje, že cudzinci zdržiavajúci sa v Nemecku, ktorí sa nemôžu asimilovať k Nemcom, majú nárok na rodinné prídavky iba ak sú držiteľmi určitého druhu dokumentu oprávňujúceho na pobyt.
- 101 Preto tureckej štátnej príslušníčke, ako je žalujúca strana v hlavnom konaní, ktorej bolo povolené zdržiavať sa na území hostiteľského členského štátu a ktorá sa tu skutočne zdržiava so svojím dieťaťom, a preto spĺňa podmienky, ktoré štátnym príslušníkom tohto štátu ukladá príslušná legislatíva, zamietli rodinné prídavky pre jej dieťa výhradne preto, lebo nespĺňa požiadavku, aby bola držiteľkou oprávnenia na pobyt alebo povolenia na pobyt.
- 102 Táto požiadavka, ktorá sa neuplatňuje na štátneho príslušníka príslušného členského štátu, dokonca aj v prípade, keď tu má prechodný pobyt, sa svojím charakterom vzťahuje iba na cudzincov a jej uplatňovanie preto vedie k nerovnému zaobchádzaniu z dôvodov štátnej príslušnosti.

- 103 Za týchto okolností treba potvrdiť, že skutočnosť, že členský štát vyžaduje od tureckého štátneho príslušníka, na ktorého sa vzťahuje rozhodnutie č. 3/80, aby bol držiteľom určitého druhu dokumentu o pobyte na účely poberania takých dávok ako je dávka prejednávaná v hlavnom konaní, pričom žiadny taký dokument sa nevyžaduje od štátnych príslušníkov tohto štátu, predstavuje diskrimináciu v zmysle článku 3 ods. 1 tohto rozhodnutia.
- 104 Keďže Súdnemu dvoru nebol predložený žiadny argument, ktorý by umožnil objektívne odôvodnenie tohto rozdielu v zaobchádzaní, taká diskriminácia je nezlučiteľná s týmto ustanovením rozhodnutia č. 3/80.
- 105 Vo svetle predchádzajúcich úvah musí byť odpoveď na predložené otázky taká, že pri správnom výklade článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 členský štát nesmie vyžadovať od tureckého štátneho príslušníka, na ktorého sa vzťahuje toto rozhodnutie, ktorému bolo povolené zdržiavať sa na jeho území, ktorý je ale v tomto hostiteľskom štáte iba držiteľom podmieneného oprávnenia na pobyt vystaveného na presne stanovený účel s obmedzeným trvaním, že na účely poberania rodinných prídavkov pre svoje dieťa, ktoré sa s ním zdržiava v tomto členskom štáte, musí byť držiteľom oprávnenia na pobyt alebo povolenia na pobyt, zatiaľ čo na tento účel sa od štátnych príslušníkov tohto štátu vyžaduje iba aby tam mali bydlisko.

Časové účinky tohto rozsudku

- 106 Pri predkladaní ústnych argumentov nemecká, francúzska vláda a vláda Spojeného kráľovstva požiadali Súdny dvor, aby obmedzil časové účinky tohto rozsudku v prípade rozhodnutia, že zásada nediskriminovania z dôvodov štátnej príslušnosti obsiahnutá v článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 sa musí vykladať ako zásada, ktorá umožňuje tureckej štátnej príslušníčke, akou je žalujúca strana v hlavnom konaní, nárokovať si rodinné prídavky v hostiteľskom členskom štáte za tých istých podmienok, ako štátni príslušníci tohto štátu. Tieto vlády uvádzajú, že rozsudok v tomto zmysle by oslabil veľký počet právnych vzťahov ustanovených na základe vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré sú už nejaký čas účinné a mal by závažné finančné dôsledky pre systémy sociálneho zabezpečenia členských štátov.
- 107 V tejto súvislosti treba mať na zreteli judikatúru Súdneho dvora v tom zmysle, že výklad, ktorý Súdny dvor pri výkone súdnej právomoci, ktorú mu prepožičiava článok 177 Zmluvy, poskytuje právnej norme spoločenstva, objasňuje a v prípade potreby vymedzuje význam a rozsah pôsobnosti tejto právnej normy, ako sa musí alebo ako by sa mala chápať a uplatňovať od nadobudnutia jej účinnosti. Z toho vyplýva, že takto vyložená právna norma môžu a musia uplatňovať súdy dokonca aj na právne vzťahy, ktoré vznikli a boli ustanovené pred rozsudkom, ktorým sa rozhodlo o žiadosti o výklad, za predpokladu, že v ostatných súvislostiach boli podmienky pre predloženie sporu týkajúceho sa uplatňovania tejto právnej normy príslušným súdom splnené (pozri predovšetkým rozsudok z roku 1988, C-24/86 *Blaizot/Univerzita v Liège*, Zb. rozh. ESD, s. 379, bod 27).

- 108 Pri uplatňovaní všeobecnej zásady právnej istoty, ktorá je vlastná právnomu poriadku Spoločenstva, môže Súdny dvor iba výnimočne rozhodnúť o obmedzení práva opierať sa o ustanovenie, ktoré vyložil na účely spochybnenia právnych vzťahov ustanovených v dobrej viere. Ako Súdny dvor zhodne tvrdil, také obmedzenie je možné iba v konkrétnom rozsudku rozhodujúcom o požadovanom výklade. (pozri predovšetkým rozsudok z roku 1998, C-35/97, *Komisia/Francúzsko*, Zb. rozh. ESD, s. I-5325, bod 49).
- 109 V tomto prípade treba predovšetkým pripomenúť, že je to po prvý raz, čo bol Súdny dvor požiadaný, aby poskytol výklad článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80.
- 110 Ďalej, rozsudok vo veci *Taflan-Met*, uvedený vyššie, môže rovnako vytvoriť situáciu neistoty, pokiaľ ide o právo jednotlivcov opierať sa na vnútroštátnom súde o článok 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80.
- 111 Za týchto okolností neodkladné úvahy o právnej istote vylučujú akékoľvek opätovné otváranie otázky právnych vzťahov, ktoré boli s konečnou platnosťou stanovené pred vyhlásením tohto rozsudku, tam, kde by to so spätnou platnosťou spôsobilo zmätok vo financovaní systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov.
- 112 Jednako, s cieľom neovplyvniť nenáležitým spôsobom súdnu ochranu práv, ktoré jednotlivci odvodzujú z práva Spoločenstva, je potrebné urobiť výnimku z takého obmedzenia účinkov tohto rozsudku v prospech tých osôb, ktoré pred dňom jeho vyhlásenia začali konanie alebo uplatnili rovnocenný nárok.
- 113 Preto treba potvrdiť, že nie je možné opierať sa o priamy účinok článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 na podporu nárokov týkajúcich sa dávok v súvislosti s obdobiami pred dátumom tohto rozsudku, s výnimkou tých osôb, ktoré pred týmto dátumom začali konanie alebo uplatnili rovnocenný nárok.

Trovy

- 114 Trovy, ktoré znášali vlády Nemeckej spolkovej republiky, Francúzska, Holandska, Rakúska a Spojeného kráľovstva a Komisia, ktoré predložili pripomienky Súdnemu dvoru, nemôžu byť nahradené. Keďže konanie je vo vzťahu k hlavným účastníkom konania súčasťou sporu riešeného na vnútroštátnom súde, rozhodnutie o trovách prislúcha tomuto súdu.

Z týchto dôvodov,

SÚDNY DVOR,

v odpovedi na otázky, ktoré mu postúpil Sozialgericht Aachen rozhodnutím zo dňa 24. júla 1996 týmto rozhodol:

- 1. Pri náležitom výklade článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 Asociačnej rady zo dňa 19. septembra 1980 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia členských štátov Európskych spoločenstiev na tureckých pracovníkov a ich rodinných príslušníkov členský štát nesmie vyžadovať od tureckého štátneho príslušníka, na ktorého sa vzťahuje toto rozhodnutie, ktorému bolo povolené zdržiavať sa na jeho území, ktorý je ale v tomto hostiteľskom štáte iba držiteľom podmieneného oprávnenia na pobyt vystaveného na presne stanovený účel s obmedzeným trvaním, že na účely poberania rodinných prídavkov pre svoje dieťa, ktoré sa s ním zdržiava v tomto členskom štáte, musí byť držiteľom oprávnenia na pobyt alebo povolenia na pobyt, zatiaľ čo na tento účel sa od štátnych príslušníkov tohto štátu vyžaduje iba aby tam mali bydlisko**
- 2. Nie je možné opierať sa o priamy účinok článku 3 ods. 1 rozhodnutia č. 3/80 na podporu nárokov týkajúcich sa dávok v súvislosti s obdobiami pred dátumom tohto rozsudku, s výnimkou tých osôb, ktoré pred týmto dátumom začali konanie alebo uplatnili rovnocenný nárok.**